

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/45/2016
Identifikačné číslo spisu: 3014200708
Dátum vydania rozhodnutia: 30.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3014200708.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Víliama Pohančeniča, v právnej veci žalobkyne: W. O. O., bytom X. K. XXX/XX, Ž. I. K., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 23573-2/2014-BA zo dňa 10. júna 2014, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 13S/205/2014-111 zo dňa 20. januára 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 13S/205/2014-111 zo dňa 20. januára 2016 m e n í tak, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia č. 23573-2/2014-BA zo dňa 10. júna 2014 z r u š u j e a vec v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Žalovaná j e p o v i n n á nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 5,30 Eur do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 13S/205/2014-111 zo dňa 20.01.2016 zamietol žalobu o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 23573-2/2014-BA zo dňa 10.06.2014, ktorým táto zmenila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Považská Bystrica č. 700-0911720613-GC04/13 zo dňa 22.10.2013 vo výrokovej časti tak, že vypustila text: "...za obdobie od januára 2004 do mája 2005 a doplnila text: "...za obdobie od januára 2004 do apríla 2005 a od 01. mája 2005 do 15. mája 2005...", v ostatnom rozhodnutie potvrdila. Týmto prvostupňovým správnym rozhodnutím pobočka Sociálnej poisťovne predpísala žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe za obdobie január 2004 až máj 2005 penále v sume 878,05 Eur.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že medzi účastníkmi nebolo sporným, že žalobkyňa za obdobie roku 2004 a obdobie január až 15. máj 2005, keď vykonávala advokáciu, neodvádzala Sociálnej poisťovni riadne a včas poisťné a z oneskorene zaplateného poisťného jej bolo predpísané penále.

Uviedol, že zákonné ustanovenie § 218 zákona č. 461/2003 Z. z. ako spôsob vybavenia odvolania podaného proti prvostupňovému rozhodnutiu pripúšťa zmenu, zrušenie alebo zamietnutie odvolania, ktoré je spojené s potvrdením rozhodnutia. V napadnutom rozhodnutí správneho orgánu došlo k zmene odvolaním napadnutého rozhodnutia, avšak len v časti, s tým, že uvedená zmena predstavuje len určité časové upresnenie doby, za ktorú je penále predpísané. Uvedené spresnenie je vyjadrené vo výrokovej časti rozhodnutia, s tým, že pre úplnosť správny orgán ešte vyjadril, že v ostatnom zostáva napadnuté rozhodnutie nezmenené. Uvedené vyjadril tým, že uviedol, že v ostatnom napadnuté rozhodnutie potvrdzuje. Takto koncipovaný výrok, z ktorého je rozpoznateľné ako správny orgán rozhodol a čoho sa dotýkala zmena prvostupňového rozhodnutia nebol podľa názoru krajského súdu v rozpore so zákonom a neovplyvnil ani sumu predpísaného penále. Rovnako dospel krajský súd k záveru, že žalovaná v rámci súdneho konania preukázala oprávnenie osoby, ktorá podpísala žalobou napadnuté rozhodnutie, konať za žalovanú, keď predložila kompetenčný poriadok a poverenie pre W.. Konštatoval preto, že v zmysle § 126 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. vo veciach pôsobnosti ústredia môže v mene žalovanej konať aj vedúci zamestnanec poverený generálnym riaditeľom. Z kompetenčného poriadku platného v čase rozhodovania žalovanej o odvolaní krajský súd zistil, že rozhodnutia vo veciach poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie vydané v druhom stupni, o ktorých rozhodovať v prvom stupni patrí do pôsobnosti pobočky podpisuje riaditeľ odboru, resp. osoba poverená vykonávaním tejto funkcie. Pokiaľ ide o žalobnú námietku, podľa ktorej žalovaná nepreskúmala rozhodnutie v celom rozsahu v súlade s § 195 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., čo žalobkyňa dovodzovala z toho, že žalovaná neprihliadla pri svojom rozhodovaní na premlčanie, poukázal krajský súd na to, že ak by aj bolo právo predpísať penále premlčané, správny orgán nemal povinnosť na neho prihliadať z úradnej povinnosti. Keďže táká námietka nebola v administratívnom konaní zo strany žalobkyne uplatnená, žalovaná nemala povinnosť sa ňou zaoberať. Pokiaľ ide o námietky žalobkyne, že suma penále je nesprávna, nakoľko bola vypočítaná z nesprávneho vymeriavacieho základu za mesiace január až jún 2004, krajský súd uviedol, že poistné za uvedené obdobie bolo žalobkyni predpísané právoplatným a vykonateľným rozhodnutím, a teda nie je možné výšku tohto poistného žiadnym spôsobom meniť a upravovať, a žalovaná ako aj jej pobočka boli povinní z takéhoto rozhodnutia vychádzať. V čom konkrétne mala žalovaná pochybiť pri zisťovaní počtu dní omeškania nebolo krajskému súdu zrejmé, nakoľko žalobkyňa nekonkretizovala, ktoré konkrétne údaje majú byť nesprávne a z čoho ich nesprávnosť vyvodzuje. Krajský súd tiež z administratívneho spisu nezistil a ani nemal preukázané samotnou žalobkyňou, že by pri poistnom, z ktorého bolo predpísané penále, došlo k povoleniu splátok podľa § 146 zákona č. 461/2003 Z. z. Naopak z administratívneho spisu mu vyplynulo, že žalobkyni bolo povolené postupné splácanie vymáhanej pohľadávky v rámci exekúcie a v spise sa nachádza súhlas Sociálnej poisťovne s takýmto postupom. Vyhodnotil, že uvedený inštitút podľa exekučného poriadku nie je možné zamieňať s postupom podľa § 146 zákona č. 461/2003 Z. z.. Postupné splácanie podľa § 56 Exekučného poriadku len umožňuje povinnému v rámci vykonávanej exekúcie platiť vymáhanú pohľadávku postupne v pravidelných splátkach, ktoré však nemajú vplyv na dobu splatnosti vymáhanej pohľadávky, a teda nemá ani vplyv na určenie počtu dní omeškania. Dodal preto krajský súd, že uvedené nemá ani žiaden vplyv na existenciu povinnosti Sociálnej poisťovne predpísať z dlžnej sumy poistného penále. Rovnako z administratívneho spisu nezistil, že by v rámci exekúcie došlo k postúpeniu pohľadávky na dlžnom poistnom za obdobie január 2004 až december 2004, január 2005 až 15. máj 2005 na spoločnosť BA one, s. r. o.. Predmetom prevodu bolo nezaplatené poistné za iné obdobie, a to do 31.12.2003.

Proti rozsudku krajského súdu podala v zákonnej lehote odvolanie žalobkyňa. Namietala, že prvostupňový súd v konaní nevychádzal z právneho postavenia žalovanej ako verejnoprávnej inštitúcie zriadenej na výkon sociálneho poistenia a neprihliadal na to, že žalovaná môže konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Uviedla, že žalovaná nekonala spôsobom ustanoveným v zákone (prvostupňové rozhodnutie potvrdila bez zamietnutia odvolania), k čomu sa krajský súd nevyjadril. Žalovaná vo výroku napadnutého rozhodnutia zmenila - skrátila obdobie, za ktoré prvostupňový orgán predpísal penále, ale neodôvodnila, že táto zmena nezakladá dôvod na zmenu výšky predpísaného penále. Napadnuté rozhodnutie považovala za nezrozumiteľné. Žalovaná pred vydaním napadnutého rozhodnutia nepostupovala tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, nepreskúmala prvostupňové rozhodnutie v celom rozsahu, a preto ani nezistila, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia (10.06.2014) bolo právo predpísať penále za január 2004, február

2004, marec 2004, apríl 2004, máj 2004 premlčané, a vo výroku napadnutého rozsudku prvostupňové rozhodnutie čo do sumy predpísaného penále potvrdila. Právo predpísať penále sa premlčí za 10 rokov odo dňa jeho splatnosti, čo znamená, že právo predpísať penále za omeškanie so zaplatením poistného v období 1/2004 (splatné 09.02.2004) sa premlčalo 09.02.2014, za 2/2004 (splatné 08.03.2004) sa premlčalo 08.03.2004, atď. Takto sa premlčalo právo predpísať penále za omeškanie so zaplatením poistného za všetky mesiace uvedené v prílohe rozhodnutia. Žalobkyňa ďalej namietala, že v prílohe rozhodnutia sú nesprávne uvedené dátumy zaplatenia poistného za jednotlivé mesiace, a v tej súvislosti je nesprávny aj počet dní omeškania so zaplatením poistného za jednotlivé mesiace, a teda aj suma vypočítaného, resp. predpísaného penále. V prílohe prvostupňového rozhodnutia číslo: 700-0910091104-GC04/04 o predpísaní poistného za obdobie 1/2004 - 6/2004 je predpísané poistné za každý z uvedených mesiacov vo výške 2.014 Sk, teda v nesprávnej výške, pretože bola vypočítaná z nesprávne určeného vymeriavacieho základu (§ 138 ods. 2 posledná veta zákona), pričom správne mal byť pri výpočte do 30.06.2004 použitý vymeriavací základ, z ktorého sa počítalo aj poistné za obdobie 7/2003 - 12/2003 (predpísané žalobkyni pobočkou žalovaného rozhodnutím číslo: 9040720804 zo dňa 22.09.2004 vo výške 1.312 Sk), čo zároveň zodpovedá evidovanému záväzku v účtovníctve žalobkyne. S poukázaním na túto (údajnú) nezmeniteľnosť právnych pomerov, je aj suma predpísaného penále v prvostupňovom rozhodnutí (a bez zmeny aj v napadnutom rozhodnutí) v nesprávnej výške, pretože za obdobie 1/2004 - 6/2004 bola vypočítaná z vyššie uvedeného nesprávneho vymeriavacieho základu. Dlhá suma poistného pre výpočet penále môže byť len taká suma, ktorá bola vypočítaná podľa zákona a na základe zákona. Len z takej sumy môže žalovaná vypočítať a predpísať penále. Žalobkyňa tiež namietala, že žalovaná porušila svoju povinnosť podľa § 145 ods. 1 zákona o sociálnom poistení tým, že poistné, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu nevrátila žalobkyni, ani ho nepoužila na započítanie pohľadávky voči žalobkyni titulom penále, ale vyzýva žalobkyňu, aby penále zaplatila. Dodala, že žalovaná porušila aj § 149 ods. 8 písm. a/ zákona o sociálnom poistení, keď nakladala s pohľadávkou v čase, keď táto prestala byť pohľadávkou žalovanej a súčasne zanikla. Tvrdila, že svojvoľné a nezákonné nakladanie žalovanej s poistným, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu ovplyvnilo počet dní omeškania so zaplatením poistného za mesiace 1/2004 - 6/2004, a tým aj výšku penále pri výpočte a predpísaní sumy penále.

Žalovaná sa vo svojom vyjadrení k odvolaniu v plnom rozsahu pridržiavala obsahu svojho písomného vyjadrenia k žalobe. Uviedla, že penále bolo vyrubené v súlade so zákonom o sociálnom poistení. Žiadala preto napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“). Podľa § 492 ods. 2 SSP odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie, ktoré mu predchádzalo bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k názoru, že odvolaniu je potrebné vyhovieť.

Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 240 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení predpísané penále podľa odseku 1 nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za kontrolované obdobie. Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak penále za kontrolované obdobie nie je vyššie ako 3,32 Eura.

Podľa § 241 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení na pokuty a na penále platia

ustanovenia § 142 ods. 6 a 7, § 143 ods. 3 a § 145 až 147 o poistnom primerane.

Podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 147 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení právo predpísať poistné sa nepremlčuje, ak nebola splnená povinnosť ustanovená v § 228 ods. 1 a § 231 ods. 1 písm. b/.

Predmetom súdneho konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým zmenila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Považská Bystrica č. 700-0911720613-GC04/13 zo dňa 22.10.2013 vo výrokovej časti tak, že vypustila text: "...za obdobie od januára 2004 do mája 2005 a doplnila text: "...za obdobie od januára 2004 do apríla 2005 a od 01. mája 2005 do 15. mája 2005...", v ostatnom potvrdila rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne, ktorým bolo žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe predpísané za obdobie január 2004 až máj 2005 penále v sume 878,05 Eur za to, že neodviedla včas poistné.

Žalobkyňa v prvom rade v odvolaní namietala spôsob rozhodnutia odvolacieho správneho orgánu. S touto žalobnou námietkou sa krajský súd podrobne vysporiadal a odvolací súd poukazuje aj na jeho odôvodnenie. Výrok druhostupňového správneho orgánu je zrozumiteľný, preskúmateľný a zákonný. Druhostupňový správny orgán rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne zmenil, a to tým, že upresnil, že penále nie je vyrubené za celý mesiac máj 2005, ale len za obdobie od 01.05.2005 do 15.05.2005, čo však nemalo žiadny vplyv na konkrétnu výšku penále, pretože už z prílohy k prvostupňovému správne rozhodnutiu je zrejmé, že penále nebolo vyrubené za celý mesiac máj 2005. V ostatnom rozhodnutí potvrdil. Skutočnosť, že odvolací správny orgán uviedol len, že „v ostatnom rozhodnutí potvrdzuje“ bez toho, aby pred týmto uviedol, že „odvolanie zamieta“ nespôsobuje jeho nezákonnosť, a nie je ani dôvodom na jeho zrušenie v rámci súdneho prieskumu.

Žalobkyňa v odvolaní a tiež v žalobe namietala premlčanie vyrubeneho penále v čase vydania rozhodnutia druhostupňového správneho orgánu.

Podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 9 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o uložení pokuty a penále.

Podľa § 179 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení do pôsobnosti ústredia patrí rozhodovať v druhom stupni vo veciach, o ktorých rozhodovať v prvom stupni patrí do pôsobnosti pobočky.

Proti rozhodnutiu prvého stupňa možno podať odvolanie (§ 215 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom v čase správneho konania) a toto odvolanie má odkladný účinok (ods. 5). Podaním odvolania začína odvolacie konanie, v ktorom správny orgán prvého stupňa vykonáva úkony uvedené v § 216 zákona o sociálnom poistení, prípadne doplní dokazovanie. V zmysle § 218 zákona o sociálnom poistení odvolací orgán doplní dokazovanie, prípadne odstráni zistené nedostatky. Z uvedeného je zrejmé, že odvolacie konanie môže trvať dlhšiu dobu, pričom druhostupňový správny orgán preskúmava rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu, teda len vo vzťahu k veci, o ktorej rozhodol prvostupňový správny orgán. Na tom základe aj odvolací súd dospel k záveru, že námietka premlčania by bola dôvodná len vtedy, ak by premlčacia lehota uplynula už ku dňu rozhodnutia pobočky. Opačný výklad by znamenal, že pobočkou Sociálnej poisťovne včas predpísané penále by sa v dôsledku podania odvolania a následného prieskumu prvostupňového rozhodnutia, vrátane vykonania navrhovaných dôkazov, považovalo za premlčané, čo zrejme nebolo úmyslom zákonodarcu.

Podľa názoru odvolacieho súdu z hľadiska zachovania premlčacej lehoty stačí, aby správny orgán prvého stupňa, v danom prípade pobočka, predpísala penále najneskôr v posledný deň premlčacej lehoty (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod 9 zákona č. 461/2003 Z. z.). Iný výklad, podľa ktorého by v desaťročnej premlčacej lehote malo byť vydané už aj rozhodnutie správneho orgánu druhého stupňa ako orgánu odvolacieho, nie je logický, najmä z hľadiska potreby vykonať prípadné dokazovanie, z hľadiska

možných obštrukcií zo strany povinného, ...). V druhostupňovom správnom konaní správny orgán (tu žalovaná) preskúmava správnosť rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu v čase jeho vydania (§ 179 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z.).

Z prílohy k rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu vyplýva, že poistné za obdobie 1/2004 až 06/2004 bolo zaplatené ku dňu 01.08.2006.

Podľa § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení účinnom v čase správneho konania Sociálna poisťovňa nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť predpísané penále, ktoré sa viaže na dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie podľa osobitného predpisu za obdobie pred 01. januárom 2010 zaplatené podľa prílohy prvostupňového rozhodnutia naposledy dňom 01.08.2006. najneskôr do 30. apríla 2010.

Obdobím na účely § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je podľa názoru odvolacieho súdu kalendárny mesiac, za ktorý sa poistné malo zaplatiť (§ 142 ods. 1 zákona).

V zmysle § 293bl ods. 1 zákona o sociálnom poistení preto pobočka Sociálnej poisťovne už nemala predpísať penále, ktoré sa viaže na poistné za kalendárne mesiace 1/2004 až 6/2004. Okolnosť, že pobočka žalovanej opomenula v čase jej rozhodovania účinné ustanovenie § 293bl zákona o sociálnom poistení je dôvodom na zrušenie rozhodnutia žalovanej.

Odvolací súd ako nedôvodnú vyhodnotil odvoláciu námietku žalobkyne ohľadom splátok poistného v exekučnom konaní, vo vzťahu k postúpeniu pohľadávok. V tejto časti sa odvolací súd stotožnil s odôvodnením krajského súdu, že išlo o postúpenie pohľadávok na základe iných rozhodnutí (rozhodnutie č. 454/2003/SZČO za 01/2002 až 06/2003 a rozhodnutie č. 9040720804 za 07/2003 až 12/2003).

Pokiaľ žalobkyňa namietala, že rozhodnutie č. 700-0910091104-GC04/04 z 29.11.2004 (ktorým jej bolo predpísané poistné za 01/2004 až 06/2004) jej nebolo doručené, a že žalovaná sa s touto námietkou nevysporiadala, túto námietku odvolací súd považoval za relevantnú. Z pripojeného administratívneho spisu nevyplýva, kedy a ako bolo toto rozhodnutie žalobkyňi doručené. Nie je preto možné zistiť, či boli splnené podmienky doručovania. Pokiaľ toto rozhodnutie nebolo riadne doručené, je potrebné ho riadne v súlade so zákonom doručiť. Odvolací súd v tejto súvislosti poznamenáva, že pobočka so žalobkyňou riadne konala ako s účastníčkou konania (§ 173 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.) tým, že jej rozhodnutie doručovala, takže v súdnom konaní by ju nebolo možné považovať za opomenutého účastníka, v ktorom prípade by do úvahy prichádzala aplikácia ustanovenia § 250b ods. 2 a 3 OSP.

Rozhodnutie žalovanej považoval odvolací súd za nepreskúmateľné tiež z dôvodu, že nie je zrejmé, a nevyplýva to ani z obsahu predloženého administratívneho spisu, ako bol určený deň zaplatenia poistného za ten-ktorý mesiac (napr. za 07/2004 a za 08/2004 dňa 05.09.2012, resp. 05.10.2012, za 10/2004 dňa 05.10.2012, resp. 06.11.2012, atď.); táto okolnosť má význam na určenie počtu dní omeškania.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu v súlade s § 250ja ods. 3 veta prvá OSP zmenil tak, že rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Odvolací súd v zmysle § 250k ods. 1 OSP priznal v konaní úspešnej žalobkyňi právo na náhradu trov konania vo výške, ktorá vyplýva z obsahu spisu, nakoľko iné trovy neboli vyčíslené v lehote troch pracovných dní od vyhlásenia tohto rozhodnutia (§ 151 ods. 2 OSP).

Za konanie na prvom stupni priznal odvolací súd náhradu hotových výdavkov - poštovného vo výške 3,95 Eur a za odvolacie konanie priznal náhradu hotových výdavkov - poštovného vo výške 1,35 Eur.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.